

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
POLICIJA

KRIMINALITETA
IN
UMETNINE

je izvoz in uvoz stvari, ki so posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena preko državne meje brez dovoljenja pristojnega organa. Največkrat tihotapijo ukradene ali zaščitene predmete, za katere ni moč pridobiti izvoznega ali uvoznega dovoljenja. Včasih pa posamezniki ne vedo, kako uradno uvoziti predmet, zato ga skrijejo pri prehodu državne meje. Ob tem pogosto ostanejo brez predmeta in so deležni še nadaljnjih neprijetnosti.

Posledice

Zaradi opisanih dejanj izginjajo kulturne dediščine narodov, ki niso sposobni zavarovati svojih dobrin. Trg umetnin se vse bolj globalizira in je pogosto kraj pristanka predmeta odvisen le od tega, kje se lahko zanj doseže višja cena.

Kje lahko dobite informacije?

O IZVOZNEM IN UVOZNEM POSTOPKU TER SEZNAMU PREDMETOV KULTURNE DEDIŠČINE (večinoma so to predmeti stari več kot 50 let), za katere so potrebna dovoljenja za prenos preko državne meje, SO INFORMACIJE NA SPLETNI STRANI:

http://www.mk.gov.si/si/storitev/postopki/kulturna_dediscina/izvoz_iznos_in_uvoz_predmetov_kulturne_dediscine/

Kaj je vandalizem?

Danes z izrazom vandalizem označujemo nesmiselno poškodovanje in uničevanje česa koristnega, lepega oziroma stvari posebnega kulturnega pomena. Največje razsežnosti vandalizma so se v zgodovini odražale na vojnih območjih, kjer se je uničevalo vse, kar ni bilo moč odnesti. Iz tovrstnega primera, ko so leta 455 Vandali vdrli v Rim in uničili večino kulturnih spomenikov, izhaja tudi sam izraz. V naši bližini imamo nedavne primere takega pustošenja na območju nekdanje Jugoslavije.

Zakaj, kaj in kako uničujejo »vandal«?

Vandalizem se pogosto pojavlja kot posledica socialnega protesta, političnih ali religioznih vzrokov, anarhizma, objestnosti, ropa ali tatvine, "umetniške svobode", malomarnega ravnanja. »Vandal« se nad objekte (kulturne spomenike, grobove, spominske plošče ...) spravlja z različnimi sredstvi: pisali, barvo, ognjem, strelnim orožjem, eksplozivom, noži ...

Kako preprečevati vandalizem?

Člen 219 KZ-1 določa za poškodovanje ali uničevanje kulturnih dobrin zaporno kazen do 5 let. Če je stvar velikega ali izjemnega pomena za Slovenijo ali je povzročena škoda velika, pa do 8 let. Nepopravljive škode žal ne moremo odpraviti s kaznijo, ampak ostanemo oropani delčka svoje identitete, zaradi česar predstavlja vandalizem grožnjo nam vsem. V preventivne namene lahko **NAJVEČ NAREDIMO Z VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJEM OTROK TER MLADINE. NAUČIMO JIH KULTURNEGA ODNOSA DO NACIONALNIH SPOMENIKOV**, saj so prav oni pogosto storilci tovrstnih dejanj. Nujno pa je tudi osveščanje starejših o pomenu nacionalne kulturne dediščine, da je ti nevede ne uničujejo.

PRIPOROČILA O USTREZNEM RAVNANJU Z UMETNINAMI LAHKO DOBITE V MUZEJIH, GALERIJAH, NA ZAVODU ZA VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE.

PONAREJANJE

Kaj je ponaredek?

Ponaredek skuša čimbolj posnemati original – po slogu, temi, obliki, tehniki, materialih, značilnostih določene dobe ... in ga prodajajo kot original. Pri tem goljufi s prevaro služijo vrtoglave zneske, saj običajno ponarejajo iskane ali dražje umetnine.

Kje in kako prodajajo ponarjede?

Ponarejanje je največkrat povezano z nelegalnim trgov umetnin, za katerega je značilno prekupčevanje z deli dvomljive kakovosti (tako po poreklu kot umetniški vrednosti), cenovna nesorazmerja ... Ponarjede pogosto prodajajo kot originale, opremljene s potrdili, strokovnimi mnenji, certifikati, cenitvami ... Ti dokumenti so včasih v celoti ponarejeni, včasih navajajo podatke, ki se ne ujemajo z dejanskim stanjem, največkrat pa opisujejo upodobljen motiv, navajajo morebitne avtorje in ugibajo vrednost originala. Pri tem ni nikjer izrecno navedeno, ali je predmet izvirnik ali kopija in odkod izhaja (poreklo). Dvournina pisanja pogosto služijo za zavajanje dobrovernih kupcev.

Kako odkriti ponaredek?

Dobre ponarjede je težko odkriti oziroma jih lahko odkrijejo le strokovnjaki s pomočjo dragih in zahtevnih postopkov, ko s kemičnimi sredstvi ugotavljajo starost pigmentov, z rentgenskimi žarki odkrivajo nanose barv ... Obstajajo pa tudi slabši ponareški in enostavnejši načini njihovega odkrivanja, npr. s pomočjo razstavnih katalogov, monografij posameznih avtorjev ali drugih tovrstnih virov, ki so koristen pripomoček za ugotavljanje avtentičnosti in porekla predmeta.

**NE POSTANITE ŽRTEV GOLJUFA!
NAJBOLJŠA VAROVALKA - popolna dokumentacija in mnenje ustreznega strokovnjaka.**

Na trgu z umetninami vlada neko prestižno vzdušje, zato ljudje mislijo, da bi bilo nedostojno dvomiti v poštenost zbiratelja, galerista ... in ravno na to se pogosto zanašajo goljufi. Koliko je ponarejenih in nelegalno pridobljenih umetnin ne ve nihče (nekateri poznavalci menijo, da polovica), **zato** kupujte umetnine v takšnih galerijah, kjer je poreklo del znano in pristnost zajamčena z ustreznimi certifikati. Tisti, ki se ne morete izogniti »sivemu trgu«, in upniki, ki umetnine sprejemate v zastavo za posojilo, **BODITE POZORNI NA:**

- **DOKUMENTACIJO** (certifikat, račun, pogodba, uvozno ali izvozno dovoljenje ...), ki spremlja delo oziroma navaja njegovo vrednost; ali ta res govori o delu, ki ga kupujete; ali vsebuje podatke o izvoru ter prehajanju umetnine glede na lastništvo ...
- **NAČIN PRODAJE** in osebo, ki prodaja oz. zastavlja delo (zahtevajte potrdilo, da umetnina ni bila nelegalno pridobljena ali ponarejena, preverite identiteto in naslov prodajalca ...);
- **CENO**: če odstopa od vrednosti na legalnem trgu, je to prav gotovo nenavadna okoliščina;
- **OZNAKE NA UMETNINAH**: na hrbtni strani platna ali okvirja so pogosto različne oznake, iz katerih je mogoče marsikaj razbrati o poreklu umetnine (nekateri številke razkrivajo pripadnost dela neki zbirki ...);
- **POSEGE NA UMETNINAH**: z namenom zavajanja glede starosti dela se med drugim pojavlja: lepljenje novejših kopij na starejša platna manj pomembnih avtorjev, nameščanje okvirjev, izdelanih iz starega pohištva, umetno ustvarjanje razpok na slikah ali prelomov na kipih ipd. Restavrirane umetnine morajo imeti popis opravljenih del.

ČE GRE ZA PREDMET VEČJE VREDNOSTI, SI PRISKRIBITE MNENJE PRAVEGA STROKOVNJAKA ALI AVTORJA, če ta še živi. **Ne zaupajte nekaterim domnevno vsevednim cenilcem**; za vsakega znanega mojstra, za vsako umetnostno zgodovinsko obdobje in določeno vrst umetnin, je v svetovnem merilu pristojna le peščica poznavalcev, ki se s proučevanjem posameznih opusov in vrst predmetov ukvarjajo vse življenje in samo njihove ekspertize imajo resnično veljavo.

Kaj s ponaredkom ali predmetom dvomljivega porekla?

ČE ODKRIJETE SUMLJIVE OKOLIŠČINE (umetnina brez porekla ...), KI NAVAJAJO NA GOLJUFIJO PRI PRODAJI UMETNIN, ALI STE BILI ŽRTEV GOLJUFA, ZADEVO PRIJAVITE POLICIJI (tel. št.: 113)

SHRANITE DOKAZNO GRADIVO (lažne račune, certifikate, navidezne pogodbe in predmete).

je najpogostejše kaznivo dejanje zoper umetnine tako pri nas kot v svetu. Pogostje ga predvsem donosna trgovina z umetninami in starinami - zlasti nelegalna, saj se njena denarna vrednost ocenjuje na milijarde dolarjev. Povpraševanje po kvalitetnih delih na Zahodu spodbuja ropanje cerkva, templjev, svetišč, slabo varovanih privatnih zbirk ... v državah, kjer ne morejo ali ne znajo ustrezno vrednotiti in varovati svoje kulturne dediščine. Svetovni umetnostni trg so v zadnjem času preplavile ikone ter drugi sakralni in kulturni predmeti iz vzhodnoevropskih držav, zlasti nekdanje Sovjetske zveze in Jugoslavije.

Kje prodajajo ukradene umetnine ?

Zelo znane ukradene umetnine običajno romajo neposredno k naročniku in se na trgu ne pojavijo. Širši javnosti manj znane ukradene predmete pa največkrat prodajajo na črnem trgu. Pogosto niso opremljeni z ustrežno dokumentacijo. Na to, kje in kdaj se bodo pojavili, vpliva predvsem povpraševanje kupcev.

Kako delujejo tatovi ?

Med seboj se razlikujejo po načinu izvedbe kaznivega dejanja in interesu, ki jih vodi v to dejanje. Ločimo profesionalne in priložnostne tatove. Prvi običajno izvršujejo dejanja po naročilu, se nanje vnaprej pripravijo (s predmetom se dobro seznanijo, preučijo njegovo varovanje, vnaprej pripravijo lažno spremljajočo dokumentacijo ...), medtem ko druge - sem spadajo razni dolgorprsti zbiralci, narkomani..., naključno premami lahko dostopen predmet v hiši, stanovanju, cerkvi, kapeli, galeriji, muzeju, pisarni, zapuščenem gradu.

Odločilna dejavnika – dostopnost in varovanje

Najpogostejši način pridobitve predmetov je vlomna tatvina. Storilec vlom v objekt, v katerem se predmet nahaja, pri čemer ima odločilno vlogo varovanje. Analize vlomov so pokazale, da so bili prostori, kjer so se predmeti nahajali, sorazmerno lahko dostopni in v času kaznivega dejanja nenadzorovani. Po statistiki je bilo več kot 50 % umetnin ukradenih iz privatnih stanovanj in hiš, sledijo sakralni objekti (predvsem osamljene in neustrezno zavarovane cerkve in kapele). Majhen odstotek tatvin je v galerijah in muzejih, vendar je vrednost odtujenih predmetov iz teh objektov, v katerih so zbrani kulturni spomeniki najvišje kategorije, izjemno velika.

Oškodovanci nimajo ustrezne dokumentacije ...

Ob prijavah tatvin oškodovanci ponavadi nimajo fotografij predmeta, natančnih podatkov o predmetu in lastništvu ... Vse to je izjemno pomembno pri iskanju in vračanju najdenih predmetov zakonitemu lastniku. Vsak lastnik umetniških predmetov lahko ob minimalnem naporu, s pomočjo priloženega obrazca, zabeleži osnovne podatke o umetnini.

Ko ukradejo umetnino, predmet kulturne dediščine, smo oškodovani vsi, le posamezniki imajo od tega korist, zato ZAVARIJTE OBJEKTE IN PREDMETE TER USTREZNO DOKUMENTIRAJTE SVOJO LASTNINO.

> PRIPOROČILA ZA ZAVAROVANJE OBJEKTOV IN OBRAZEC ZA EVIDENTIRANJE UMETNIN, Z OBŠIRNEJŠIMI NAVODILI, NAJDETE NA SPLETNI STRANI www.policija.si
 > ČE VAM UKRADEJO UMETNINO, STARINO ... TO NEMUDOMA PRIJAVITE POLICIJI, saj boste le tako imeli možnost, da predmet dobite nazaj.
 > ČE VIDITE SVOJ UKRADENI PREDMET V PRODAJI, TAKOJ OBVESTITE POLICIJO IN POČAKAJTE NA NJEN PRIHOD, PREDEN SE SOOČITE S PREPRODAJALCEM.

OBRAZEC ZA OPIS PREDMETA UMETNINE, STARINE

IZPOLNITE OBRAZEC SEDAJ IN NE, KO SE BOSTE PREDMETA LE ŠE SPOMINJALI ...

Izpolnjen obrazec, skupaj s fotografijami in dokumentacijo o predmetu (certifikati, računi ...), hranite na varnem kraju, ne poleg predmeta, saj ima lahko pomembno vlogo pri preiskovanju tatvine.
Uporabite EN obrazec za EN predmet!

Lastnik:
 Naslov:
 Telefonska številka: Datum izpolnjevanja obrazca:

Z odgovori na naslednja vprašanja boste dobili natančen opis svoje lastnine.

VRSTA PREDMETA: Ali je to slika, grafika, mozaik, kip, ura, predalnik ...?

AVTOR: Kdo je ustvaril delo (npr. Leonardo da Vinci, podjetje Tiffany, skupina IRWIN ...)?

NAZIV: Ali ima predmet ime, pod katerim je znan (npr. Pismo, Marijino oznanjenje, Škofja Loka v snegu ...)?

ČAS NASTANKA: (npr. leto 1854, 17. stoletje, bronasta doba ...)

MOTIV: Kaj slika predstavlja oz. kaj je upodobljeno (npr. krajina, tihožitje, portret, bitka, svetnik, biblijski prizor, mati z otrokom ...)?

MATERIAL: Ali je predmet narejen iz lesa, bron, marmorja ... ali je to olje na platnu, tempera na lesu ...?

TEHNIKA: Kako je predmet narejen? Ali je ulit, rezljan, jedkan ...?

DIMENZIJE:

	cm	cm	cm	kg
višina		širina	globina	teža

Ali te mere vključujejo okvir, podstavek ...?

NAPISI, OZNAČBE: Ali je na predmetu podpis avtorja, posvetilo darovalca, žig izdelovalca, inventarna številka in ... kje se nahaja? (Prepišite napise, oznacbe ...)

POSEBNOSTI: Ali ima predmet kako poškodbo, napako ... ali je bil predelan, preslikan, restavriran ...? Kdaj se je to zgodilo? Ali je bil predmet del kake skupine?

KRATEK OPIS: Dodatne informacije, ki bi pomagale identificirati predmet (barva, oblika, kraj izdelave ...).

TRENIUTNO NAHAJALIŠČE PREDMETA:

VREDNOST: (v EUR)

LITERATURA O PREDMETU: Ali je predmet opisan v razstavnem katalogu, članku ...)

PROVENIENCA OZ. »ŽIVLJENJEPIS« UMETNINE: Ali imate podatke o predhodnih lastnikih? Več informacij o pomenu provenience lahko najdete na el. naslovu: <http://piedi.getty.edu>

KJE IN KAKO STE PREDMET PRIDOBILI? (v galeriji, antikvariatu, od avtorja ... kot darilo, dediščina ...)

FOTOGRAFJE PREDMETA:

so ključnega pomena pri iskanju ukradenih in identifikaciji najdenih predmetov.

KAKO FOTOGRAFIRATI:

- na vsaki fotografiji naj bo samo en predmet (fotografija iz družinskega albuma, kjer služi umetnina le kot ozadje, ni primerna)
- fotografirajte ga: skupaj z merilom, pred enobarvnim ozadjem, iz različnih zornih kotov (tudi zadnja stran slike je lahko pomembna)
- naredite bližnje posnetke napisov, označb, poškodb, popravil, žigov ...
- pri zastekljenih slikah upoštevajte odsev (npr. ne uporabite fleša)
- ZABELEŽITE DATUM POSNETKA

CELOTEN PREDMET

DETAJLI

FOTOGRAFIRAJTE
FOTOGRAFIRAJTE

KRIMINALITETA IN UMETNINE

Vodilni motiv številnih kaznivih dejanj je dragocenost umetniških del in antikvitet oziroma predmetov kulturne dediščine. Storitve vodi želja po posedovanju umetnine ali ustvarjanju dobička.

KAZNIVA DEJANJA, povezana z umetninami in s kulturno dediščino, ki jih policija najpogosteje obravnava, so:

- tatvine predmetov iz sakralnih, profanih in stanovanjskih objektov (205. člen KZ-1);
- nedovoljena oziroma nenadzorovana arheološka izkopavanja ter tatvine arheoloških najdb (205. ali 219. člen KZ-1);
- namerno poškodovanje ali uničevanje objektov ter predmetov kulturne dediščine (vandalizem) (219. člen KZ-1);
- rihotapljenje oziroma nedovoljen uvoz in izvoz umetnin (218. člen KZ-1);
- goljufije ter nelegalna trgovina s kopijami in ponaredki del priznanih domačih in tujih mojstrov, ki se prodajajo kot originali (148. ali 211. člen KZ-1).

»**ŽRTVE**« omenjenih kaznivih dejanj so najrazličnejši predmeti:

- slike, grafike, ikone;
- kipi, rezbarski izdelki, stavbna plastika (kamniti portali, okenski okvirji ...);
- starinsko pohištvo (skrinje, omare, stoli, mize ...);
- staro orožje in novci;
- predmeti unetne obrti (posodje, nakit, liturgični predmeti ...);
- arhivsko gradivo (rokopisi, stare knjige ...);
- predmeti arheoloških najdb ...

Slovenija je dežela z razgibano zgodovino in bogatimi zakladi preteklosti, ki jih našeta kazniva dejanja vse bolj ogrožajo. Kulturna dediščina je ogledalo naroda in nenadomestljiv ter neprecenljiv vir informacij o življenju prednikov. Pregovor pravi, da je narod brez lastne kulturne dediščine kot drevo brez korenin, zato je zagotovo vredna več kot mizerne vsote, za katere jo običajno prodajo tatovi ali lokalni prekupčevalci in več kot ogromni zneski, ki jih zanjo dobijo na dražbah. Torej, **NE PUSTIMO, DA NA RAČIN NAŠE KULTURNE DEDIŠČINE BOGATI TOLPA PLENILCEV IN BREZOBZIRNIH PREPRODAJALCEV.**

Pri iskanju ukradenih umetnin je oškodovancem lahko v pomoč tudi Art Loss Register (www.artloss.com), ki na svoji spletni strani objavlja podatke o ukradenih umetninah.

DEJANJA ZOPER UMETNINE IN KULTURNO DEDIŠČINO LAHKO PRIJAVITE NA:

www.policija.si =>
**e-naznanilo kaznivega
dejanja**

anonimni telefon

**INFORMACIJE O UKRADENIH IN NAJDENIH PREDMETIH SE NAHAJAJO NA SPLETNIH STRANEH:
www.policija.si in www.interpol.int**

Izdalo: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije
Priprava: GPU, Uprava kriminalistične policije
Lektoriranje: Janja Sušteršič Nučič
Teh. uredila: Služba za upravno poslovanje in grafiko
Tisk: Tisk Žnidarič
Naklada: 5000 izvodov

Ljubljana 2011